

Valtiovarainministeri Mika Lintilä
8.10.2019
Vuoden 2020 talousarvioesityksen lähetekeskustelu

Muutosvarauksin

Arvoisa puhemies,

Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväää talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestäväää julkista taloutta. Tavoitteena on, että normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ja julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen alenee. Tämä edellyttää 75% työllisyysastetta.

Hallituksen talouspolitiikalla on kolme kärkeä. Ensimmäinen on työllisyyden parantaminen, toinen yritysten uudistamisen ja investointien tukeminen sekä kolmas julkisen talouden saaminen vakaalle pohjalle. Ilman korkeampaa työllisyyttä emme onnistu julkisen talouden saamisessa vakaalle pohjalle. Työllisyyden paraneminen puolestaan edellyttää, että elinkeinoelämämme kykenee uudistumaan ja näin työllistämään entistä enemmän.

Talouskasvu on tällä hetkellä vakaata, vaikka se hidastuu huipustaan. Maailmantalouden kasvanut epävarmuus korostaa kestävään talouspolitiikan merkitystä. Tässä tilanteessa on tärkeä viedä eteenpäin hallituksen kunnianhimoisia tavoitteita työllisyyden ja talouden rakenteiden uudistamiseksi.

Hallituksen tavoitteena on luoda yrityksille ja kotitalouksille ennakoitavuutta, jatkuvuutta ja luottamusta. Hallituksella on vastuu siitä, että talouden puitetekijät ovat kunnossa siten, että yritykset ovat valmiita investoimaan ja työllistämään ja että työnhakijat ja työntekijät voivat luottaa mahdollisuuksiinsa työllistyä ja kehittää osaamistaan.

Mitoitamme finanssipolitiikan vastuullisesti ja suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla. Ensi vuonna talouspolitiikan viritys tukee talouskasvua ja työllisyyttä. Heikentyneisiin suhdannenäkymiin vastataan aivan oikeilla finanssipolitiikan reaktioilla.

Arvoisa puhemies,

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 57,6 mrd. euroa. Päätösperäisesti pysyvät menot kasvavat nettona 1,1 miljardilla eurolla ensi vuoden budjetissa. Tämän lisäksi ikäsidonnaisten valtion menojen kasvu, täysimääräiset indeksikorotukset sekä veroperuste muutosten vaikutusten kompensatio kunnille näkyvät menojen nousuna vuoteen 2019 verrattuna.

Pysyvien menojen lisäksi hallitus tekee tulevaisuusinvestointeja 1,37 miljardilla eurolla. Niiden tavoitteena on aidon muutoksen aikaansaaminen. Tulevaisuusinvestoinneista ei aiheudu menoja enää vuonna 2023. Ne rahoitetaan omaisuustuloilla. Investointiohjelman loppuosalle, n. 1,7 mrd. eurolle, on kehysvaraus vuosille 2021 ja 2022. Jos kehysvarausta jää käyttämättä, kehystasoa lasketaan vastaavasti.

Arvoisa puhemies

Finanssikriisin jälkeisenä aikana yritystemme investoinnit uuden teknologian hyödyntämiseen ovat laskeneet merkittävästi. Tämä on osaltaan pitkittänyt Suomen talouden pääsyä kasvun tielle.

Ensi vuoden talousarviossa on tärkeässä roolissa yritysten uudistumisen tukeminen. Koko Suomen elinvoimaan tehdään budjetissa merkittäviä satsauksia. Hallitus investoi merkittävästi osaamiseen ja koulutukseen.

Elinkeinoelämän uudistamiseksi ja uusien innovaatioiden mahdollistamiseksi ehdotetaan 33 milj. euron Business Finlandin avustusvaltuuden lisäystä. Julkinen raha toimii vipuna yritysten omille investoinneille tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan 40 milj. eurolla ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta 20 milj. eurolla. Kansainvälisen kasvun ohjelmaan varataan määrärahoja yhteensä 13 milj. euroa. Tulevaisuusinvestoinneista kohdennetaan yritysvetoiseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä kiertotalouden ja toimialojen kasvun tukemiseen 88 milj. euroa v. 2020. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen ehdotetaan 20 milj. euroa.

Elinkeinoelämän ja kansalaisten kannalta on keskeistä, että väylät ovat kunnossa koko maassa. Perusväylänpidon rahoitukseen ehdotetaan pysyvää 300 milj. euron tasokorotusta korjausvelan kasvun pysäyttämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Lisäksi perusväylänpitoon ehdotetaan 40 milj. euron kertaluonteista lisäystä ja vaarallisten tasoristeysten poistamiseen 12 milj. euron lisärahoitusta.

Tuottavuutta kasvatetaan osaamisen ja innovaatioiden kautta. Koulutuspanostusten lisäksi hallitus on tehnyt erillisen investointien kasvuun tähtäävän ohjelman. Haluamme kannustaa yrityksiä niin aineettomiin kuin aineellisiin investointeihin. Selvitämme ja valmistelemme pikaisesti esityksen määräaikaista kaksinkertaisista poistoista neljän vuoden ajaksi kone- ja laiteinvestointeihin. Lisäksi selvittämme pikaisella aikataululla mahdollisuutta antaa esitys määräaikaista tutkimusyhteistyökannustimesta. Hallituksen tavoitteena on uudistusten voimaantulo vuonna 2020.

Tämä hallitus haluaa huolehtia myös maatalouden toimintaedellytyksistä. Ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksiin osoitetaan kertaluonteisesti 130 milj. euroa vuodelle 2020. Elintarvikeviennin edistämiseen ehdotetaan 2,0 milj. euroa. Harvaanasutun maaseudun kehittämiseen 4 milj. euroa. Maatilatalouden kehittämisrahastoa ehdotetaan lisäpääomitettäväksi kertaluonteisesti 31 milj. eurolla.

Arvoisa puhemies,

Luottamusta tulevaisuuteen vahvistaa parhaiten mahdollisuus tehdä työtä ja yrittää. Hallituksen 75% työllisyystavoite näkyy monin tavoin budjetissa. Työllisyyspaketissa päätimme karsia palkkatuen byrokratiaa ja uudistaa työllisyyspalveluita kuntakokeilujen kautta.

Palkkatuen käytön lisäämiseksi yrityksissä ehdotetaan julkisiin työvoimapalveluihin lisäystä 10 milj. euroa. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin ehdotetaan yhteensä 24,8 milj. euron korotusta kohdennettavaksi mm. palkkatuen digitaalisiin palveluihin ja työlupaproses-

sien tehostamiseen. Osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan 10 milj. euroa. Maa-
hanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseen ehdotetaan yhteensä 12,6 milj.
euroa.

Aktiivimallin leikkurin poistuminen 1.1.2020 on mukana budjettikirjassa. Hallitusohjelman
mukaisesti tehdään työllisyysvaikutuksiltaan sitä vastaavat toimet. Työttömyyspäivärahan
lisäpäivien alaikärajaa korotetaan vuodella 62 vuoteen.

Ammatillisten taitojen parantamiseksi ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palk-
kaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin ehdotetaan 80 milj. euron lisämäärära-
haa ja työpaikkaohjaajien lisäämiseen 2,5 milj. euron rahoitusta.

Arvoisa puhemies,

Luottamusta siihen, että kaikki pidetään mukana yhteiskunnassa, vahvistavat oikeudenmu-
kaisuutta ja turvallisuutta lisäävät toimet. Parannemme perheiden asemaa, perusturvaa ja
pienimpiä eläkkeitä. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja neljännestä sekä sitä seuraavista
lapsista maksettavaa lapsilisää korotetaan 10 eurolla. Elatustukea korotetaan 7 eurolla. Näi-
hin uudistuksiin ehdotetaan yhteensä 36,3 milj. euron määrärahalisäystä. Lapsi- ja perhe-
palveluiden kehittämiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkamiseen eh-
dotetaan 10 milj. euroa.

Pienimpien eläkkeiden korotuksen nettomääräinen kustannus koko julkiseen talouteen on
n. 183 milj. euroa. Perusturvaan ehdotetaan tehtäväksi 20 euron korotus, jonka kustannus-
vaikutus on valtiolle n. 40 milj. euroa.

Turvallisuutta parannetaan. Poliisitoimen määrärahoihin ehdotetaan 7,5 milj. euron lisäystä
poliisimiesten määrän nostamiseksi asteittain 7 500 henkilötyövuoden tasolle vuoteen 2023
mennessä.

Puolustusvoimien toimintamenomäärärahoihin ehdotetaan 5,5 milj. euron korotusta henkilö-
ja tehtävämäärän lisäämiseen sekä kertausharjoitusten määrän lisäämiseen ja vapaaehto-
isen maanpuolustuskoulutuksen uuteen toimintamalliin.

Arvoisa puhemies,

Luottamusta tulevaisuuteen vahvistaa myös se, että hallitus satsaa ympäristön tilan paran-
tamiseen. Luonnonsuojelurahoitukseen ehdotetaan vuonna 2020 yhteensä 100 milj. euron
lisäystä ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloille. Maankäyt-
tösektorin ilmastopolitiikan edistämiseen suunnataan 19,8 milj. euron lisäys luonnonvarata-
louteen. Kivihiltä korvaavien investointien tukemiseen ehdotetaan 30 milj. euron korotusta
energiatuen myöntämisvaltuuteen. Lisäksi biokaasuohjelmalle ehdotetaan 5 milj. euron ra-
hoitusta ja sähköautojen latausinfraan rakentamistuen jatkamiseen ja korottamiseen 4 milj.
euroa.

Kestävän kehityksen osalta budjetissa tarkastellaan kunkin hallinnonalan osalta keskeisim-
piä kestävän kehityksen toimenpiteitä ensi vuonna. Vuoden 2020 talousarvioesityksessä hii-
lineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään arviolta 347 milj. euroa enemmän kuin mitä
vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa budjetoitiin vastaaviin toimiin. Määrärahatason
kasvua selittävät etenkin hallitusohjelman mukaiset pysyvät ja kertaluonteiset määrärahalis-
säykset luonnonsuojeluun, maatalouteen, kiertotalouteen ja kehitysyhteistyöhön.

Arvoisa puhemies,

Valtion budjettitalouden tuloiksi arvioidaan 55,6 mrd. euroa vuonna 2020. Verojen ja veroluontoisten maksujen osuus on n. 47,1 mrd. euroa. Päätösperäisesti verotulot kasvavat nettona vuositasolla 348 miljoonaa euroa.

Hallitus keventää maltillisesti pieni- ja keskituloisten ansiotuloverotusta ensi vuonna. Ansiotuloverotukseen tehdään indeksitarkistukset, minkä lisäksi pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla.

Hallitus kannustaa ottamaan töitä vastaan toiselta paikkakunnalta verotuksen keinoin esittämällä työnantajan maksamille muuttokustannuksille 50 prosentin verovapautta. Ulkomaalaisten osajien houkuttelemiseksi niin sanottu avainhenkilölaki säädetään pysyväksi ja ulkomaisen osajien lähdeveroprosentti lasketaan 35:stä 32:een.

Talousarvioesitys sisältää myös veronkorotuksia, joilla osaltaan rahoitetaan budjetissa esitettävät panostukset. Polttoaineveroa korotetaan 1.8.2020 alkaen. Pitää huomata, että polttoaineiden veronkorouksia kompensoidaan pieni ja keskituloisille aiemmin mainituilla ansiotuloverotuksen kevennyksillä. Kotitalousvähennystä leikataan hyvin maltillisesti ja lisäksi tämäkin hallitus jatkaa edellisillä kausilla aloitettua asuntolainan korkovähennyksen leikkausta. Terveystalouden edistämiseksi myös haittaveroja kuten tupakkaveroa ja virvoitusjuomaveroa korotetaan.

Arvoisa puhemies,

Budjettiesitys kaventaa tuloeroja. Valtiovarainministeriön laskelmat osoittavat, että se kasvattaa käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista.

Kokonaisuudessaan hallituksen talousarvioesitys on 2,0 miljardia euroa alijäämäinen. Päätösperäisten menonlisäysten, suhdanneluontoisten menojen ja korkomenojen laskun sekä verotulojen kasvun seurauksena alijäämän arvioidaan kasvavan noin 0,3 miljardilla eurolla ensi vuonna kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Arvoisa puhemies,

Jotta julkisen talouden tasapaino saavutetaan vuonna 2023, se edellyttää työllisyysasteen nostamista 75 prosenttiin ja julkisen sektorin tuottavuuden nostamista. Julkisella sektorilla tuottavuuden nousu hillitsee menojen kasvuvauhtia. Hallitus on vahvasti sitoutunut 75 prosentin työllisyystavoitteeseen normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa. Meno- ja veropäätökset mitoitetaan siten, että työllisyysasteen noustessa 75% julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ja julkisen velan suhde BKT:een alenee.

Arvoisa puhemies,

Hallitus on nyt antanut ensimmäisen budjettiesityksensä ja julkisen talouden suunnitelman vuosille 2020-2023. Lisäksi hallitus on linjannut laajan toimenpidekokonaisuuden työllisyyden parantamiseksi. On aivan selvää, että tarvitaan vielä paljon lisätoimenpiteitä. Hallitus kuitenkin etenee täsmälleen aikataulussa ja asetettujen askelmerkkien mukaan kohti työllisyystavoitetta ja julkisen talouden tasapainoa.